

Aan de Minister van Financiën
MSc E. Heinen
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

Datum 24 maart 2025
kenmerk **IENW/BSK-2025/ 74802**
betreft Groene groei, brede welvaart en houdbare overheidsfinanciën

Geachte heer Heinen,

Europa staat op een kruispunt. De geopolitieke verhoudingen veranderen in rap tempo en het economisch klimaat is bepaald uitdagend, zo niet guur. Vorig jaar heeft de heer Mario Draghi de noodzaak van forse investeringen in innovatie, klimaat- en energiebeleid, en veiligheid bepleit¹. Met de recente Clean Industrial Deal biedt de Europese Commissie een stevige agenda voor versterking van de concurrentiekracht van EU-landen². Versnelling van de klimaat- en energietransitie is een wezenlijk onderdeel van deze voorstellen. Dat vraagt stevig en consistent beleid van de EU en de lidstaten, waaronder Nederland.

Waarom deze brief aan u?

Op verzoek van het vorige kabinet is eind 2022 het Nationaal Klimaat Platform (NKP) opgericht. In december 2024 heeft uw kabinet mij – op voordracht van minister Hermans - wederom benoemd als voorzitter van het NKP, waarvoor grote dank. 'Kan iedereen de klimaat- en energietransitie meemaken?', is elke dag onze vraag. We bieden burgers en ondernemers een podium om hun praktijkervaringen te delen. Signalen over kansen en knelpunten deel ik periodiek met minister Hermans en collega-bewindslieden die het aangaat³.

In ons dagelijks werk hebben wij regelmatig contact met de voorzitters van de Uitvoeringsoverleggen van het Klimaatakkoord en de Duurzame Luchtvaarttafel. Zij bevestigen dat voornoemde boodschappen uit Brussel in het werkveld breed worden herkend en ondersteund. In contact met hen ontstond de gedachte om een aantal signalen ook rechtstreeks met u te delen. Vanuit uw verantwoordelijkheid heeft u een belangrijke rol om bij te dragen aan duurzaam verdienvermogen, energieonafhankelijkheid, en bestaanszekerheid en perspectief voor burgers en ondernemers. Nederland heeft juist nu hier veel te winnen. Consistent en voortvarend transitiebeleid draagt ook bij aan houdbare overheidsfinanciën, waar u op toeziet.

Verduurzaming als kans

Het belang van consistent en voortvarend beleid is ook de kern van het recente pleidooi van de Maatschappelijke Alliantie, per brief gericht aan uw kabinet (zie de bijlage). Bestaanszekerheid, energieonafhankelijkheid en duurzaam verdienvermogen zijn afhankelijk van een krachtige voortzetting van de klimaat- en

¹ [Rapport Draghi, De toekomst van het Europese concurrentievermogen](#), Europese Commissie, sept 2024

² [Clean Industrial Deal, Europese Commissie, februari 2025](#)

³ [Publicaties Nationaal Klimaat Platform](#), website NKP <https://nationaalklimaatplatform.nl>

energietransitie. Waar burgers, ondernemers en maatschappelijke voorzieningen kampen met hoge energierekeningen, is verduurzaming een kansrijke route naar beheersbare lasten. Waar Nederland en Europa momenteel afhankelijk zijn van externe fossiele bronnen, is meer duurzame energie van eigen bodem de weg vooruit. Dat is ook een belangrijke factor voor het duurzaam verdienvermogen van de Nederlandse economie en dat is in het bijzonder urgent voor met name energie-intensieve bedrijven. Daadkracht is nodig om ondernemingen kansen te bieden hun productieprocessen tijdig te verduurzamen, nieuwe verdienmodellen te ontwikkelen en toegang te krijgen tot betaalbare energiebronnen. Andere landen in Europa lijken hier gretiger te opereren. Ook dat heeft impact op de concurrentiekracht van Nederland.

De klimaat- en energietransitie is zowel uiterst omvangrijk als betrekkelijk overzichtelijk. Enerzijds is sprake van een grote verbouwing die alle markten en domeinen van onze samenleving raakt, inzet vraagt van allen, en tot scherpe keuzes noopt gegeven schaarstes aan met name (stikstof-) ruimte en arbeid. Het is welbeschouwd een langjarig investeringsproject, dat verder rijkt dan bijvoorbeeld de publieke Deltawerken waar Nederland om bekend staat. Anderzijds zijn veel publieke en private investeringen die met de transitie naar een CO₂-vrij energiesysteem cq. duurzaam landbouw- en voedselsysteem gepaard gaan (merendeels) éénmalig. De brede welvaartsbaten van een voortvarend transitiepad zijn divers, omvangrijk én structureel⁴.

U staat voor de taak dit grote perspectief op de klimaat- en energietransitie mee te wegen bij budgettaire en fiscale keuzes, zoals momenteel in het kader van de voorjaarsbesluitvorming. Belangrijk vraagstuk hierbij betreft de wijze waarop nationale kosten en baten van de transitie verdisconteerd worden bij het behartigen van uw taak om houdbare overheidsfinanciën te borgen. Ik zie daarbij drie kansen die ik hieronder aan u voor leg.

1. *Maak structurele baten van toekomstgerichte investeringen beter zichtbaar én relevanter in besluitvorming over de begroting, en houd scherp zicht op kosten van (beleids-)risico's*

Ten eerste valt op dat in de gangbare houdbaarheidssommen voornoemde kosten en baten op asymmetrische wijze worden benaderd. Publieke uitgaven, bijvoorbeeld voor duurzame investeringen of groene subsidies, belasten in beginsel het begrotingsaldo. Afgezien van tijdelijke bestedingseffecten worden de baten nog niet structureel meegewogen. Dat is wonderlijk, zowel vanwege de grote maatschappelijke en economische winst die met krachtige voortzetting van de klimaat- en energietransitie in het verschiet ligt, als ook vanwege het grote belang van houdbare overheidsfinanciën. Beide grijpen op elkaar in. Vooralsnog verleiden de huidige sommen de politiek tot een andere conclusie. Eenvoudig gezegd: niets doen is gratis. U weet als geen ander dat dit niet waar kan zijn. Daarmee doen we onszelf als maatschappij tekort. Groeipotentieel dreigt zo onvoldoende te worden verzilverd.

Daarom is het gewenst de structurele baten van toekomstgerichte investeringen beter kenbaar en zichtbaar te maken. Dat ondersteunt vervolgens de goede afweging bij besluitvorming over de begroting. De planbureaus werken momenteel aan verdere operationalisering en verdieping van het brede welvaartsbegrip. Dat biedt de kans om uw keuzes te verrijken met een helder zicht op structurele baten en vermeden kosten in de toekomst. Dat is ook behulpzaam om scherper zicht te krijgen welk publiek transitiepakket tot de beste brede welvaart-scores leidt op korte en langere termijn. Harde en complete sommen hierop zijn dan uiterst welkom.

---

⁴ [CE-rapport: Impactanalyse Klimaatplan 2025-2035](#)

Hier zijn ook specifieke risico's voor de overheidsfinanciën relevant. Bijvoorbeeld de huidige afhankelijkheid van Nederland van externe fossiele bronnen. Uw voorganger zag zich in 2022 genoodzaakt borg te staan voor een prijsplafond als gevolg van de piek in de gasprijzen, veroorzaakt door de Russische inval in de Oekraïne. Hoewel de impact op de schatkist nog meeviel in vergelijking met initiële ramingen, bedroeg het publieke prijskaartje een kleine 5 miljard euro. Die ingreep was, begrijpelijkerwijs, een onvermijdelijke reactie op de maatschappelijke paniek van dat moment. Nederland is hier evenwel structureel niets mee opgeschoten. De les zou moeten zijn dat we dit type risico's voor de samenleving én de overheidsfinanciën in de toekomst zoveel mogelijk mitigeren.

Een ander voorbeeld betreft beleidsrisico's die gevolg zijn van discontinuïteit van beleid en vertraging of uitstel van onvermijdelijke keuzes. Zo leidt discontinuïteit in de beschikbaarheid van publieke middelen (salderingsregeling, SDE⁺⁺ en andere regelingen) tot stagnatie en uitstel van private investeringen. De gevolgen van vertraging in de aanpak van het stikstof-vraagstuk zijn u bekend. Uitstel hier raakt ook de klimaat- en energietransitie midscheeps, wanneer talloze projecten moeten wachten op voldoende stikstofruimte. Dat klemt te meer, omdat voortvarende verduurzaming van de energiehuishouding (ook) hier baten brengt, want duurzame energieopwek en -benutting reduceert betreffende deze emissies. Per saldo geldt: uitstel is kostbaar.

2. *Stuur op kostenefficiënte beperking van de opgave om het elektriciteitsnetwerk uit te breiden en maak langjarig (begrotings-)ruimte voor het accommoderen van uitbreidingsinvesteringen*

Met de brede parlementaire aanvaarding van het Klimaatakkoord (2019) is de Nederlandse burger beloofd de transitie tegen de laagst mogelijke kosten te realiseren. Een uitstekend uitgangspunt waarop flink gestuurd dient te worden. De brede en scherpe blik op doelmatigheid waar uw departement om bekend staat is hier welkom. Dit geldt in het bijzonder bij de noodzakelijke langjarige investeringen in het elektriciteitsnetwerk, waarover recentelijk het uitstekende IBO Schakelen naar de toekomst⁵ is verschenen. De maatschappelijke schade van congestie belooft reeds nu in de miljarden per jaar⁶. De noodzaak van forse investeringen is evident. Worden cruciale randvoorwaarden (zoals stikstofruimte, ruimtelijke reserveringen, kortere procedures) onvoldoende (tijdig) ingevuld, dan loopt deze rekening snel verder op.

De geschatte investeringen in het elektriciteitsnetwerk zijn fors en vormen een substantieel deel van de nationale transitie-investeringen. Waar uitbreiding van netcapaciteit onontkoombaar is, blijft het, zoals in het IBO terecht benadrukt, van bijzonder groot belang voortvarend alle opties die de opgave voor netuitbreiding in de tijd kunnen beperken op tafel te krijgen, te wegen op kostenefficiëntie en bij positief resultaat - indien nodig vanuit de rijksbegroting - te ondersteunen. Voorbeelden hiervan zijn scherpe planologische keuzes die 'systeem-dienend' zijn, collectieve warmtenetten^{7,8}, energiehubs inclusief eigen opwek, energiedelen en

---

⁵ [IBO Schakelen naar de toekomst](#)

⁶ [haal-de-kink-uit-de-kabel.pdf](#), Boston Consulting Group, september 2024

⁷ [Het Warmtebod](#), website Nationaal Klimaat Platform, februari 2025

⁸ [Rapport CE Delft](#): Het effect van het stagneren van de groei van warmtenetten, december 2024

impulsen voor korte ketens van lokale opwek én benutting^{9,10}. Ook flexibele nettarieven zijn belangrijk om netwerkkosten te drukken.

De huidige systematiek voor vaststelling van nettarieven is niet ontworpen voor het absorberen van deze forse investeringsopgave. Zonder ingrijpen zal dit leiden tot ongewenste kostenstijgingen en verdelingseffecten, die de concurrentiepositie van Nederlandse bedrijven verzwakken en de energierekening onbetaalbaar maken voor grote groepen burgers. In het IBO zijn diverse opties geïdentificeerd, zoals een amortisatierekening, die hier uitkomst bieden.

3. Kies tijdig hoe de uitfasering van fossiele belastinggrondslagen wordt gecompenseerd

Ten derde vraag ik uw aandacht voor de gevolgen die een voortvarende transitie zal hebben voor de inkomstenkant van de rijksbegroting. De huidige ontvangsten uit de energiebelasting en uit bezit en gebruik van de auto springen hier in het oog. Zonder alternatief zijn de belangen van houdbaarheid en een voortvarende transitie hier strijdig met elkaar.

Ter illustratie herhaal ik kort een signaal dat ik eerder heb gedeeld met de voormalige minister voor Klimaat en Energie¹¹. In het voorjaar van 2023 liep in het toenmalige kabinet een voorstel voor versnelde elektrificatie van de automobilititeit via normering van de zakelijke vloot spaak vanwege onopgeloste effecten op de houdbaarheid van de overheidsfinanciën. Kennelijk ontbrak het aan rijpe alternatieven om de erosie van fossiele belastinggrondslagen (structureel lagere accijnzen op motorbrandstoffen als gevolg van versnelde elektrificatie) te compenseren. Ceteris paribus is houdbaarheid van overheidsfinanciën dan een blokkade voor verduurzaming, ook al leidt het tot vermijden van maatschappelijke kosten nu en in de toekomst.

Ik deel met U de voorliefde voor beprijzing als hoofdroute om markten te voorzien van goede prijsprikkels, opdat kosten van de transitie niet onnodig worden gesocialiseerd. Daartoe behoren ook fossiele subsidies te worden uitgefaseerd. Het kan echter niet de bedoeling zijn dat de daaruit resulterende belastinginkomsten als een blokkade bij volgende etappes in de transitie fungeren. De uitweg hier is dat er tijdig gewerkt wordt aan (fiscale) scenario's die zowel de houdbaarheid dienen als de transitie - in dit geval in de mobiliteit - bevorderen, én dat het kabinet tijdig bestendige keuzes maakt.

Afrondend

Een voorganger van u, de heer Gerrit Zalm, zei ooit dat het ministerschap van Financiën eenvoudig is. 'Je zegt altijd 'nee'. De enige keer dat je 'ja' zegt, is op de vraag: 'Zei je nou: 'nee'?' De heer Zalm, die naar verluid dit advies had vernomen van voormalig minister van Financiën de heer Wim Duisenberg, was niet alleen geliefd vanwege zijn gevoel voor humor. Hij is ook befaamd als politieke aartsvader van het trendmatig begrotingsbeleid dat sinds 1994 funderend leerstuk is van de Nederlandse budgettaire politiek. Daarmee zette hij terecht het perspectief van de (middel-)lange termijn op de Haagse financiële kaart. Dat treft. De klimaat- en energietransitie heeft precies dát nodig.

---

⁹ [Signalenrapport Basis in Balans](#), website Nationaal Klimaat Platform, november 2023

¹⁰ [Brief NKP](#), in vervolg op signalenrapport Basis in balans, website Nationaal Klimaat Platform, december 2024

¹¹ [Ruimte, richting, rechtvaardigheid](#), Eerste rapportage Nationaal Klimaat Platform, maart 2023

Met voorgaande heeft uw ambt niet aan eenvoud gewonnen. Ik hoop dat u 'ja' zegt, wanneer goede voorstellen op uw bureau belanden die de transitie versnellen en uw primaire zorg voor houdbare overheidsfinanciën versterken. Klimaatbeleid is in het hart van het maatschappelijke gesprek over concurrentievermogen, bestaanszekerheid en energieonafhankelijkheid terecht gekomen. Dat behoort dan ook een gepaste plek te hebben in de nationale begroting. Met scherp én breed oog voor doelmatigheid. Dat is immers aan Nederland beloofd.

Mocht u behoefte hebben aan toelichting, dan ben ik gaarne beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

Kees Vendrik
Voorzitter Nationaal Klimaat Platform

CC:

minister van KGG, mevrouw drs. S.T.M. Hermans
staatssecretaris Fiscaliteit, Belastingdienst, drs. T. van Oostenbruggen
voorzitters Uitvoeringsoverleggen Klimaatakkoord en Duurzame Luchtvaarttafel:
mevr. N. Kabalt   Gebouwde omgeving
dhr. J.J. van Dijk   Energiesysteem
dhr. D. Slangen   Landbouw & Landgebruik
dhr. P. Litjens   Mobiliteit
mevr. N. Homan   Industrie
dhr. L. Asscher   Luchtvaarttafel